

БОШКО СУВАЈЦИЋ

Књига о вуку. Београд: издавачко предузеће
Албатрос плус, 2018.

Књига о Вуку објављена на двестагодишњицу Вуковог *Рјечника* на симболичних двестотинак страна складишти предговор и још петнаест одељака као одговор на једнак број тврдњи предочених у *Плелоајеу* (5–11), од којих свака наглашава ауторов јасан став: *за и за Вука*. Бошко Сувајцић поново сучељава Вука и нас, Вука и свет, нас и с(а)ве(с)т. О *Рјечнику*, пак, пише као песник о књизи, *самониклој и свезнадарној*. *Са крошњом у апстрактним појмовима, са кореном у предметном језику. Стабло јој је чворновато и квргаво, опсцено и жилаво, упрегнуто у плуг језика, препуно звекета материјалних појмова, покућства речи, ларме обичаја и веровања, силовитог струјања народног живота.*

Први одељак *Српска народна поезија у свету – свет у српској народној поезији* (12–22) сведочи о Вуковом представљању Европе Србији и Србије Европи, предочавајући преводе нашег народног стваралаштва на италијански, немачки, француски, енглески, руски, украјински, пољски, чешки, мађарски и бугарски језик, и наводећи бројне разлоге због којих су научници из разних земаља посвећивали пажњу нашем језику и нашој књижевности, култури и историји. О истом Бошко Сувајцић наставља да пише и у следећем одељку *Вук и предвуковски записи* (23–38) наглашавајући да је Вуку одговарало да се мисли о њему као о првом баштинику нематеријалног културног наслеђа. Вуков однос према традицији и претходећим и савременим изворницима осветљен је и расветљен. Ова два одељка као у огледалу пишу о рецепцији српске народне поезије у европском културном контексту. О утицајима *Ерлангенског рукописа* и рукописних зборника српске грађанске лирике на постанак и обликовање Вукове *Пјеснарице* из 1814. године аутор пише у одељцима *Вукова Пјеснарица као канон* (39–53) и *Вукова Пјеснарица као отворено дело* (54–70). Бошко Сувајцић сагледава бројна истраживања грађе у *Пјеснарици* и њене подударности са поменутих изворницима, и кроз дијалог који успоставља, долази до закључака да Вук није био без пређашње лектире, али да му је неопходна даровитост помогла да већ у првом свом делу успостави *канон целокупној будућој делатности* и да тај *канон* и сам постане *изворник*, који ће привући интересовања романтичарске Европе. Одељак *Обликовање немушког – Српски рјечник (1818) у Вуковој Преписци* (71–90) указује на настајање и рецепцију Вуковог *Српског рјечника* у српској културној средини и међу Словенима и у западној Европи. Вукова

сабрана преписка незаобилазан је извор за анализу и тумачење његовог дела и најбоља и најсадржајнија хроника српског културног и политичког живота прве половине XIX века, *открива живе и целовите људе [...] у свој својој биографској и аутобиографској пуноћи*, како пише Сувајдић. На основу примера кореспонденције са великим бројем значајних руских научника и књижевника, у одељку *Вук и Руси* (91–112) пружају се и потврде Вукових блиских и сложених односа са Русима и Русијом, који су почели да се формирају и пре његовог одласка међу источне Словене. Бошко Сувајдић подсећа колики је значај имала руска песмарица народног стваралаштва у формирању Вука као књижевног посленика. Према сопственим сведочењима из 1814. године, њега је та песмарица, коју је у пртљагу донео из устаничке Србије у Беч, подстакла на размишљање и о сакупљању српских народних песама. У овом одељку аутор пребројава сва Вукова драгоцену књижевна и научна руска познанства и износи најзначајнија сведочанства у виду преписке. У одељку *Вук и Французи* (113–118) Сувајдић нам приближава Вукова интересовања за француске културне и политичке прилике, али и примере прихватања и интересовања за Вука у Француској. Одељак *Срби сви и свуда* (119–126) прати објављивање фототипског издања Вуковог *Ковчежића* из 1849. године са предговором Наде Милошевић-Ђорђевић и књиге *Вук Стефановић Караџић, Срби сви и свуда: о књижевности и језику (предговори, критике, полемике, чланци, писма)*, коју је приредио Душан Иванић. У тексту се истиче да је Вук својим делом *бранио духовно и језичко пространство Срба ма где се они налазили, што је неретко изазивало и велике политичке буре и скандале*, јер је Вук језик сматрао најстаријим и најважнијим чиниоцем идентитета једног народа. Тридесетогодишња историја Вуковог превођења *Новог завјета* изнета је у одељку *Вук и 1847* (126–145). Вукова преписка као доказ допуњена је аустријским полицијским и судским извештајима. Забрана и цензура на превод у Бечу је укинута следеће 1848. године, забране у Србији су укинуте тек двадест година после. Вукова преписка представља један од најважнијих извора за познавање порекла и историјата сакупљаног и објављиваног Вуковог материјала, као и биографија Вукових певача и приповедача. Одељак *Вукови певачи у Вуковој Преписци* (146–164) издваја преписку са Вуковим сарадницима – Вуком Поповићем, Вуком Врчевићем и Савом Мартиновићем. Ова преписка открива податаке о мање познатим певачима и приповедачима из Црне Горе. У одељку *Вук и Његош* (165–183) Сувајдић пише о пријатељским и плодним књижевним односима ове двојице првака XIX века. То чини поново завирујући у Вукову преписку и издвајајући репрезентативне примере њихове блискости и оданости, особито на пословима око Вукових *Пословица* и превода *Новог завјета* и Његошевог *Огледала српског* и *Горског вијенца*. Одељак *Андрић о Вуку* (184–195) анализира Андрићеву есејистику о Вуку Караџићу, писану, како наводи Сувајдић, увек *с поводом*. При крају одељка наглашено је и

присуство Вуковог стила и језика у основи Андрићевог, ипак, самосвојног стваралачког израза.

Коначно се појавио аутор достојан чашице разговора са Мешом Селимовићем, двеста година пошто је Вук Стефановић Караџић својим *Рјечником откључао тамни вилајет народних предања и легенди и пустио најлепше приче да колају светом*. Бошко Сувајџић у *Књизи о Вуку*, или у књизи о нама самима, аргументовано и надахнуто подржава идеју Вуковог представљања српског народа као *књижевног* и увођења српске литературе у *европску литературу, једновремено чувајући самобитност* Срба и *инсистирајући свагда на појмовима народно и српско*. Сувајџићев резон *за и за Вука* предвиђа широк круг адресата и јасну мисију. Петнаест теза *Пледајеа*, као и равно петнаест одељака *Књиге о Вуку*, садрже аргументе који иду у прилог Вуковом поступку у научно-стручном и социјалном смислу. Последњи одељци *Књиге о Вуку* биће први за даља трагања за *знаменима Вуковог дела*, како свој критички осврт на књигу насловљава позвани рецензент, историчар књижевности Миодраг Матицки. Надахнуто и присно дата су нам изворишта будућих *чарања речима*, која нас враћају *ширинама мисли нашег народа и очовечавању света*.

Кристина Р. Митић¹
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Департман за србистику

¹ kristina.mitic@fifak.ni.ac.rs